

Dinasztia.

Vándor Kálmán komédiája a Kamaraszínházban.

Mikor a köztársasággá lett apró állam Párizsban korhelykedő ifjú exkirályát az otthon hermetikus elzárt-ságban tovább is uralkodósdít játszó familiája arra nógatja, hogy «a haza szolgálatában» foglalja el trónját, így válaszol: «Mindenki azzal szolgálja hazáját legjobban, amire képes; én például azzal, hogy nem uralkodom felette». E körül forog az egész, enyhe szatirájú játék. A család diplomáciázik, hogy egy ifjú nagyhercegnőt legmagasabb kilátások közt férjhez lehessen adni, a férjelölt exuralkodó pedig végül csakugyan elveszi a kiszemelt, de közben egy polgári orvos-professzossal szerelemben keveredett nagyhercegnő helyett annak — hugát, az egyetlen, aki a család hőbortjaitól immunis maradt.

Főbaja a darabnak, hogy halálosan elcsepélt motivumokkal dolgozik, melyeket a színpadokon kívül a különböző «serenissimus»-filmek tömege is ugyancsak lejáratott. Kabaré- és operettemlékek szállingóznak a levegőben s a szerzőnek abból a nyilatkozatából, hogy a csörgősipka alá véresen komoly mondanivalókat rejtett s a pezsgős ostyában keserű pirulát adogat be, valami sokat elhinni színházi benyomásaink alapján módunkban alig van. Ehhez mindenekelőtt

alaposabban meg kellett volna írni a színjátékot; így, ahogy van, egy kissé a jobb-rosszabb élcekre hárul minden, a darabnak szinte valamennyi fordulóján tetszés szerint lehetne fűrni-faragni, a befejezésnél egyenest az volt az érzésünk, hogy a csomót eredetileg nem úgy akarták a végén megkötni, mint ahogy a cselekvény «botrány»-szála most közmegelegedésre előtődik. A közbülső báj jelenet meg éppen színvonalon — legalább is a Kamaraszínház színvonalán — aluli betétrésszé sekélyesedik.

Az előadás friss, jókedvű, színészeleg sok derekas munkát nyújt, de — ez már a darab rovására is esik — egységes, biztos stílusa nincs. Zala Karola finom nagyhercegnő-studiuma jó vígjátéki szinten mozog. Kőpeczi-Boócz is visz néhány egyénibb vonást a diplomata-miniszterelnök sablonfigurájába. Fenyő Emil szép beszédével, a kissé elmosódó Eöry Erzszi természetes úriasságával, Ignácz Rózi közvetlen kedélyével, Kéri Panni a groteszk iránti érzékével, Pogány Irén fegyelmezett játéktudásával, Peéry Piri (igen mostoha feladatban) keresetlen emberiségével tűnik ki. A főfigura, a lump királyé, Mátray kezében van. Most is teli vitorlával hajózik a modorosságok felé: ügyes és többször jól bevált hányavetisége kezd megszokássá merevedni. Kevesebb színészi eszközt, több és éberebb színészi fantáziát!

Zene.

Kodály Zoltán jubileuma.

A súlyos megpróbáltatások idején mindig akadtak a magyar nemzetnek prófétái, akik hivatottak voltak arra, hogy hitet öntsenek a csüggedőkbe, felrázzák a tespedőket, figyelmeztessék a feledőket, élésszék és fenntartsák a nemzeti közlélekben a nosztalgiaát az elrabolt magyar földek után.

Ilyen prófétája a magyar nemzetnek Kodály Zoltán, az új magyar műzene nagy mestere, akinek 50. születésnapját ma messze túl a magyar határokon ünnepli a zeneértő világ, újabb fényes bizonyítására annak, hogy egy nagy zenész ízig-vérig faji művészete mennyire az egyetemes emberiség szellemi közkinccse is. Kodály Zoltán magyarnak született, sorsa a magyar zseni

sorsa, akinek legtöbbször teljesen magárahagyatottan, megértetlenül, csak hitéből és hivatásérzetéből merítve erőt, kell élete javarészt végigküzdeni, míg a külföld osztatlan elismerése és ünneplése után itthon is méltóknak értékre. Most, az alkotó férfikor delelőjén, Kodály nyugodtan tekinthet vissza eddigi nagy életművére: nehéz volt és nehéz még mindig a harc a kitűzött eszményeiért, de ennek a harcnak a nyomán a magyar zenekultúra egész területén már új, friss, erőteljes hajtások fakadtak.

Kodály messze a jövőbe tekintő, az egész magyar zenekultúrát átfogó, korszakalkotó munkássága itt folyik le a szemünk előtt. Majd 30 éve annak, hogy a fiatal muzsikus nagy kortársával, Bartók Bélával együtt vándorútra indul, hogy a magyar parasztok körében elrejtve élő népdalkincset megmentsék a pusztulástól. Ennek a kimeríthetetlen gazdagságú igazi magyar népzene a megismerése elhatározó befolyást gyakorolt a magyar műzene fejlődésére. Ezzel az ősi népdalkincsel szemben úgy állt a zeneköltő, mint aki rég elfelejtett anyanyelvén kezd beszélni: eleinte keresi a szavakat, de a lélek legmélyén szunnyadó készség a rokonhúrok érintésére feltámad s ebben a nagy egymásratalálásban kiszélesednek, új életet nyernek a kifejező eszközök, hogy a nemzeti lélek elhasználatlan őseréjét, nagy érzelemgazdagságát kivetíttesse magából. Ennek az ősi anyanyelvnek a birtokbavétele megindítja azt a korszakalkotó építőmunkát, amelynek főszeménye ledönteni azt a gátat, amely az idők folyamán mindig jobban elválasztotta a falu népét a városi embertől, a népzene a műzenétől s újra megteremteni azt a nagy zenei egységet, amely régi századokban a magyar nemzet minden rétegét egybefűzte. Kodály nagy összefoglaló erejével, az emberbe, a nemzet jövőjébe vetett törhetetlen hitével valóban hi-

vatott ennek a misszióknak betöltésére. Midőn a világháború után az egész magyar élet romba dőlni látszott s már a sír szélén állott, akkor áll Kodály teljes felvértezéssel, örökértékű, az egész világot diadallal bejáró művekkel a magyar kultúra újjáépítőinek sorába. Nehéz volna megmondani, hol végez nagyobb alkotómunkát. Mint nemzetének nagy tanítómestere, páratlan tudásával, univerzális műveltségével, zseniális irányításával a gyakorlati és teoretikus zene terén egyaránt olyan értékes, lelkes fiatal magyar zenészgenerációt nevel, amely felvértezett arra, hogy fáklyavivője lehessen az új magyar zenekultúrának. Mint zeneköltőt, aki majdnem semmiből teremt egy teljesen nemzeti szellemű, művészi értékében ma az egész világon páratlanul álló kórusirodalmat, aki népdalfeldolgozásaiban, műdalaiban a magyar zenét egy csapásra a magyar irodalom klasszikusainak színvonalára emeli, aki színpadi zenéjében olyan perspektívát tár elénk a magyar opera lehetőségei szempontjából, amiről ezelőtt álmodni sem mertek, csak azok számára kell még mindig újra és újra méltatnunk, akik következetesen távortartják magukat attól, ami a legteljesebben, a legigazabban a sajátjuk kellene hogy legyen: az igazi nemzeti értékelismerésétől. Bizonyos fokig érthető is ez a tartózkodás. Ez a művészet túlságosan igazságszerető és mély, ez a művészet nem tesz koncessziókat hazug, tetszetős külsőségeknek, ez a művészet nem az előkelő, dús asztal mellett ülők szórakoztatása. Közönsége javarészt azokból telik ki, akik, fiatalságuk dacára, már megtanulták a nélkülözést, az életküzdelmet, a szenvedést, és akik hinni tudnak eszményekben és tudnak szenvedni eszményekért. Itt van a tanítványok lelkes serege, akik mindig szélesebbre tágítják azt a hatáskört, amelyen belől az új magyar műzene elfoglalja

az őt megillető helyet s itt vannak mindazok, akiket Kodály muzsikájához olyan benső élmények fűznek, amelyeket nem lehet felejteni, mert a lélek örök értékeivé váltak. Midőn Mascagni megírta a Parasztbecsület c. operáját, egész Olaszország mint egy test és lélek visszhangozza nevét, az égig emeli dicsőségét. Kodály hasonlíthatatlanul többet tett a nemzetéért s mégis elmondhatjuk-e, hogy mi is mint egy test és lélek veszünk részt a jubileumi ünnepeken, amelyek tulajdonképpen a magyar zene, a magyar alkotóművészet ünnepei?

Tény azonban, hogy végre egyszer a budapesti hangversenyévad egy hete az igazi magyar zene jegyében folyt le s akik ott voltak ezeken az ünnepeken, igazán tiszta gyönyörűségben lehetett részük. A székesfővárosi zene- és énekkar, a Palestrina-kórus, az Operaház, a filharmónikusok, a fővárosi iskolák gyermekkarai szinte versenyeztek egymással abban, hogy melyik nyújtson kitűnőbb előadást, lelkesebb munkát a mester tiszteletére. A Palestrina-kórus végre egyszer egy teljes est keretében nyújtott alkalmat arra, hogy Kodály kórosszerzeményeit élvezhessük. Hogy milyen csodálatos színkeveréseket, lehetetlen finomságú árnyalatokat lehet kihozni egy vegyeskarból, amelynek hangulati értéke az emberi hang természetes fényében és melegségében utólráhetetlen közvetlenséget nyer, azt ilyen mesteri alkotás, mint az «Este» (Gyulai Pál szövegére), szinte revelációszerűen tárja elénk. A «Hegyi éjszakák»-nak nincs is szövege. Az öt-szólamú női karban az emberi hang mint tisztán zenei eszköz a nagy, elszakíthatatlan közösségnek, az ember és a természet ősi összefüggésének kifejezésére szolgál. A lélek teljesen beleolvad a természet magasabbrendű harmóniájába, nem érzi már testi súlyát: szabadsága a szellem szabadsága, amely a végtelenbe szárnyal.

A «Mátrai képek»-ben ezt a transzcendens magasságokba emelkedő művészetet ismét más oldalról ismerjük meg. Népdalok egybefűzésével állít elénk folyton váltakozó hangulatképeket, amelyek a szólamok nagyszerű mozgalmasságával, kibontakozásával, a színek kifogyhatatlan kombinációjával párhuzamosan alakulnak ki. Kodály mint a vokális stílus virtuóza áll itt előttünk. A kitűnő kórus valóban hivatott vezérével, Bárdos Lajossal az élén, egy 1604-ben komponált kis kórusdallal üdvözölte mesterét (Conrad Hagius: A muzsika dicsérete), amelyhez Graff Kálmán írt himnikus lendületű magyar verset. Ez a műsorszám Kodály Zoltánnak, a régi zene nagy felkarolójának és ismerőjének szólt, aki ezen a téren is példát mutat arra, hogy miképp lehet a zenetudományt az élő zenével kapcsolatba hozni. A száraz, tudós filológus módszer csak a hangjegyeket látja maga előtt, de a bennük rejlő élő zenével nem tud mit kezdeni. Kodály számára a régi mesterművek olyan erők forrásai, amelyek a jelen zeneművészet vérkeringésében élő meleg áramlatot jelentenek.

A legmelegebb, a legközvetlenebb ünneplést Kodály azoktól kapta, akik az ő szívéhez is a legközelebb állanak, a jövő Magyarország — hisszük — boldogabb nemzedékétől, a gyerekektől. Öröm látni, hogy a fővárosi iskolákban milyen feltartóztathatatlannul szélesedik és finomodik ki Kodály zseniális kórusai nyomán a gyermekkarkultusz. Lelkes vezetőikkel az élükön, itt vannak már a cisztercita gimnázium derék fiai is, a Ranolderutcai tanítónőképző símárafésült, kedvesen komolykodó, a Batthyány- és Koronaőr-utcai polgári iskolák bájos leányserege, a Hernád-utcai polgári fiúiskola s mellettük a legrégebb ismerősök: a Szilágyi Erzsébet leányliceum lelkes kis gárdája, amely már egészen otthonosan mozog a hangversenye-

rem pódiumán. Utóbbi színpompás jelmeze s tánccal, mozdulatművészetel előadott számai — bár egy kissé az ének frissességének és lendületének rovására — a szemnek is szívet-lelket üdítő látványt nyújtott. Ezt különben minden egyes csoportról, sőt mi több, még a közönségről is elmondhatjuk. Csupa öröm, gondtalanság, boldog izgalom a pódiumon. Szintelen a kedves gyermekarcokról az annyira a lelkükre szabott énekben való gyönyörűség. És a hallgatóság velük együtt örül, velük együtt gyönyörködik. Amíg fülünkben csengenek a kedves, kristályos gyermekhangok, már nem is érezzük olyan súlyosnak a jelen terheit, a jövő gondjait. Ez a sok szépség, amit itt egy gazdag művészlelek ajándékozott a gyerekeknek, minket is megtanít bízni és hinni.

Az Operaház a Psalmus szcenirozásával hódolt Kodálynak. A páratlan mű hatását a stílusos, áhítatos keret — sötét színekben borongó ref. templom belseje, ahol csak egy sugárkéve hull a szólóénekes fejére, a régi magyar ruhákba öltözött énekar — fokozni már nem fokozhatta, csak a megfelelő külső környezetet adta hozzá. Száz külföldi városban ismételtlen előadásra került már a Psalmus. A «Székelyfónó-t» januárban fogja bemutatni a milánói Scala.

A tulajdonképeni hivatalos ünnepség a rendkívüli filharmónikus hangverseny keretében folyt le. Itt, mestere dícséretére, ismét két Kodálytanítvány jutott szóhoz. Horusiczky Zoltán dirigálta a Marosszéki táncokat, Ádám Jenő a Hány János suitet (eddig 150 városban került előadásra) és a mesternek még eddig alig hallott két énekét Berzsenyi «A közelítő tél» és Ady Endre «Sírni, sírni» c. fojtott, sötétlírájú költeményére. Az előbbi Kodály egyik legmélyebb, legpoétikusabb alkotása. A költemény mély érzéstartalmát, nagy lelkimagányos-

ságát, férfias, nemes melankóliáját a zene átszellemíti, az örök emberit egyetemes magaslatra emeli. Szenvedélyes crescendo emeli szárnyaira a költő szavait: «Itt hágy szép tavaszom, még alig izlelé nektárját ajakam», «Itt hágy s vissza se tér többé gyönyörű korom». Ezután a hatalmas lelkikiterjeszkedés után annál megrázóbb az utána következő lelki lehangoltság: «Nem hozhatja azt fel több kikelet soha». A zenekar csak mint a levegőben remegő visszhang leheletszerűen társul az ének bús, rezignált szólamához, amely a végén szinte teljesen magárahagyva hangzik ki az ürbe.

Végül, mint az ünnepség legmélőbb befejezése, maga a mester állt a dobogóra. Psalmusát dirigálta. A művész szeme csak a jövőbe szeret nézni. Annál, ami már volt, örök nyugtalan szellemét sokkal jobban érdekli az, ami még lenni szeretne: mindig tovább haladni, mindig nőni, mindig nagyobb, tökéletesebbet alkotni. A Psalmus megírása óta sokfelé ágazott el Kodály monumentális, nagyvonalú művészete, de úgy érezzük, hogy ehhez a műhöz úgy kell visszatérnie mint kezdethez és véghez, amelynél a maga nemében teljesebbet, tökéletesebbet nem lehet elképzelni.

Prahács Margit.

Zene a rádióban.

A rádió azáltal, hogy nagy tömegek számára a legnagyobb könnyűséggel teszi hozzáférhetővé a zenét, az általános zenekultúra egyik legfontosabb orgánumává emelkedett. Népművelő szempontból a rendes hangversenyek értéke nyomába sem léphet a rádióé. Ezért szinte érthetetlen, hogy a sajtó még ma sem részesíti a rádió zenei életét olyan figyelemben, mint ahogy megérdemelné. Itt túlnyomórészt még mindig a mult század ideológiája érvényesül,

amely szerint komoly kritikára csak «klasszikus» produkciók, egyéni bravúrok méltók. Pedig elismert nagyságokkal szemben a kritika szerepe igen lényegtelen. Ezek fölött már ítélkezett a legcsalhatatlanabb fórum, az idő, amely előbb vagy utóbb felszínre hozza és érvényesíti az valódi értékeket. A kritika ott tölti be igazi hivatását, ahol ezeket az értékeket még felfednie, széles körökben népszerűsíteni kell, vagy ott, ahol rámutat a hibákra, üres, izlésrontó dilettantizmusra. A mai élet, a mai világszemlélet egyik leghűbb tükrét nyújtja a rádió. Egy-egy heti programjából többet olvashat ki a figyelmes zenepolitikus, mint a nyilvános zeneélet bármely más megnyilvánulásából.

Legelőször az ember és a zene egymáshoz való viszonyának sajátos átértékelése tűnik szembe. A zene leszállt trónusáról s hű kísérelője lett a köznapi életnek. Nem akar ünneplésségeket, különösebb hozzákészülődést; nem akar mást, mint az ember életérzésének, életörömének tudatos vagy tudattalan felfokozását. Ma folyton hangoztatott szavak, «élet», «cselekvés», «realitás»; semminek sincs értéke már, ami a belső, igazi kultúra, a lelki elmélyülés kiépítésére szolgál. Ma csak az aktuális, ami célszerű, ami gyakorlati haszonnal jár. Örök értékek alkotására ma nem kedvez az élet, az idő rohanása. Az ember mintha folytonos, lázas, külső aktivitással akarná takarni a mai kor halálos betegségét, a külsőséges, racionális technikai szellemű kultúrából fakadó belső ürességet. A technikai és a gazdasági szempontok csak egyet sugallnak: cselekedj célszerűen, azaz fess és komponálj, de úgy hogy képeidet megvásárolják, műveidet megtapsolják. Hisz olyan keveseknek adott meg, hogy álmaikat beteljesedve lássák! Az «ideális» művész sokszor egész életén át csak szenved és nyomorog, meghal még mielőtt művei

teljes elismerést nyernének. Mi haszna volt belőle, hogy nem tudott megalkudni a tömeg izlésével?

Ezekkel az elvekkel a köznapi, a mindenkitől érthető, a minden misztikus elemet, távolságot eltörlő gépek szelleme hatol be a zenébe. Rengeteg a szükséglet. Reggeltől estig átlag legalább ötven zenemű kerül a rádióban előadásra. Nem csoda, ha ez az óriási forgalom a zenei műsorok, különösen a melodikus elem legnagyobb mértékű «elkoptatására» vezet. A rádió népszerűsít, de ezzel együtt elgépiesít. Ebben a magyar rádió — amely tudvalevően egyike a legjobboknak a világon — sem kivétel. Csak egy hónapi műsórát kell végignéznünk, hogy őszinte részvétet érezzünk a számos, különféle zenekarok vezetői iránt, akik a műsor összeállításában szinte görcsösen erőlködnek a változatosság elvének némi megvalósítására.

A könnyű zenéből tízszer annyit «termelés» sem volna elég a szükséglet kielégítésére. A klasszikus zene ellenségeinek nem lehet oka panaszkodni, mert a komoly zenei táplálék elenyészően csekély a szalonzenekarok produkciói mellett. Ezek között azután igen kevés különbséget tehetünk. Kivétel nélkül egyféle zenét nyújtanak: amire nem kell figyelni, amit az élet különféle tevékenysége mellett az ember magára hagy hatni, anélkül, hogy belemélyedne. Valósággal olyan ez a zene, mint valami fűlsport. A modern, agyonhajszolt ember nem bírja a csendet. Hang, lárma, mozgás kell, bármi, ami kábít, ami nem enged elmélyedést, valamire való ráeszmélést, mert ez fájhatna, a dolgok elevenére tapinthatna. Megértjük a megváltozott idők megváltozott követelményeit, aláírjuk, hogy a rádió, mint gépzene szolgáljon elsősorban az életnek, de mindennek csak úgy volna értelme és értéke, ha egy újfajta, általánosabb zenei műveltség terjesztését célozná. S itt kell a kritikuskak fel-

emelni szavát a selejtesnek, az üres dilettantizmusnak ama túltengése ellen, amely a szórakoztató zenében már valósággal polgárjogot nyer. Nem a rádió igyekszik nevelni a vidéki közönség némely rétegének a haladástól elmaradó zenei ízlését, hanem ez az ízlés szolgál útmutatásul. Meggyőződésünk, hogy az értékesebb, műveltebb elem mindig szívből örül, ha vidéki magányában, ahol tényleg nem juthat komoly zenei teljesítmények élvezetéhez, a rádió útján mégis részesülhet benne.

Őszintén óhajtanánk, hogyha már a rádió napi programján annyira uralkodik a pusztá szórakoztatás szempontja, legalább választékos legyen ez a szórakoztatás. Hogy a «Háry János» szvit egy-egy részlete népszerűségben első helyen áll, mutatja, hogy mennyire meg lehet valósítani az ideális követelményt: a legnemesebb, legválasztékosabb eszközökkel olyan zenét írni, amely az egész néplelki tulajdonává, tömegek szellemi értékévé válhat.

Kodály mértékével csak a nagyokat mérhetjük, de a megvalósítás kisebb arányokban is sokat jelenthet. Ide tartoznak azok a zeneszerzők, akik nem külső ügyeskedéssel rejtik el az emögött tátongó ürességet, hanem mindig van mondanivalójuk. A magyar operett mesterei: *Jacobi, Kálmán, Ábrahám, Lehár* e téren példaképpül szolgálhatnak. Az egyéb könnyű zenében kiemeljük *Losonczi Lajos* «Holdkirályfi» daljátékának részleteit és egyéb kisebb műveit, melyek artisztikus, nemes ízlésre, benső átérésre mutatnak. Annál kevésbé tudjuk megérteni, hogy olyan kitűnő zenekar, mint a Budapesti Hangverseny zenekar újabb gyakori rádiószereplésében úgy mutatkozik be, mint a különféle szalonzenekarok legleleményesebb konkurrensa. Mydleton: «A néger álma»; Eulenberg: «A csalogány és a békák»; Weinberger:

«A diva»; Lincke: «Amina», «Egyiptomi szerená», továbbá «Zenei virágcsokrok», igen hangzatos címek, de hogy ehhez miért kell egy akadémiát végzett kitűnő zenekart beállítani az amúgyis túlonultengő hasonló programmú zenekarok közé, azt nem tudjuk belátni. Csak egy bizonyos specialitás, valami, amit máshol nem találunk, teszi ma lehetővé a hatalmas konkurrencia legyőzését. Küszöbén vagyunk a télnek s még mindig egyedül Dohnányi Ernő vezénylete jelenti a rádióban azt az üdítő oázist, amely igazi, nemes muzsikát, válogatott, érdekes programot jelent. Kérdjük, miért nincs olyan komoly rádiózenekarunk, amely a régi mesterek (értsd XVII—XVIII. századot) vagy a modern zene értékes alkotásaira összpontosítaná tevékenységét? Mivel nem kell annyira számolni a pénz és az idő kockázatával, a rádió ezeken a még kiaknázatlan területeken tényleg valami új és műveltető értéket hozhat. A rádió ma az egyetlen intézmény, amely az ehhez szükséges apparátusokat, gazdag zeneműtárakat, régi hangszereket stb. könnyen beszerezhet, amikkel valóban változatossá és értékessé tehetné műsorát.

Örömmel látjuk a felolvasásokkal kísért ciklikus előadások bevezetését. Az opera és az operett fejlődéséről így némi áttekintést kapunk. Kár, hogy ezek a felolvasások nem arra vetik a súlyt, hogy a zenei alkotást, mint illet hozzák közelebb a hallgatóság megértéséhez. Ezt a célt sem frázisokkal, sem pusztá adatokkal nem lehet elérni, Külön kiemeljük a magyar operáról nyújtott előadást. Így legalább részletekben hallhattuk többek között Erkel Ferenc ismeretlenebb műveit, Dohnányi: Vajda tornya c. operáját, Bartók Béla «Kékszakállú herceg vára»-nak nagyszerű zenéjét. Ezt a vállalkozást még sok magyar operaszerző műveivel lehetne folytatni. Nem egy magyar operáról

tudunk, amelyek szövegök vagy egyéb zenén kívül álló okok miatt elvesztek a nyilvánosság számára.

A zenekarok mellett elenyésző szerep jut a többszólamú vokális zenének. Tény, hogy nagy énekaroknál a rádió hangtorzító hatása még erősen illúziórontó, de annál szebben érvényesülnek a kisebb kamaraegyüttesek. Nem a hang erőssége, hanem hajlékonysága, színe, a szólamok finom árnyalatú, egyensúlyozott kidolgozása itt a döntő. Akár a vokális, akár a hangszeres kamarazene a legértékesebb példákat és ösztönzést nyújtja a legegyszerűbb és legműveltetőbb házi zenélésre. Milyen válogatott zenei élvezetet nyújthatna pld. egy madrigál-együttes, amely a renaissance és barokk virágzó vokális zenéjének nagy értékű kincseivel ismertetné meg hallgatóságát. Ugyanilyen érdekesek és jelgálatosabb értelemben élvezete-

sek a régi kamarazene alkotásai (Corelli, Veracini, Purcell s. i. t.) is.

Sok fővárosi zenebarátnak szorgálna nagy öröme, ha a vidék némely helyen nagyszerű lendülettel megindult zeneéletéről a rádió útján tudomást szerezhetne. Bizony nem kis dolog, és csak egy nagyszerű lendületű kultúrpolitikának tulajdonítható, hogy egy alföldi városban, mint Kecskeméten, Schütz Henriknek, a XVII. század legnagyobb német mesterének és Josquin de Prés-nek műveit adták elő. Ezt még a fővárosban sem kaphatjuk meg könnyen. Annál csodálatosabb, hogy a rádió nem kap két kézzel az ilyen műsor beállítására. Egyéb intézmény hiányában a rádió elsősorban hivatott arra, hogy a főváros és a vidék zenekulturális kapcsolatait kölcsönösen egymás hasznára, lelki épülésére megteremtse.

Prahács Margit.

Külföldi irodalom.

A férfiatlan nemzedék.

Rudolf Thiel-nek jelent meg ilyen címmel tanulmánykötete: *Die Generation ohne Männer*. A szerzőt ismerheti a magyar közönség, mert lefordították egyik munkáját, «Tizenhárman a halál ellen» címmel, amely a nagy orvosok életrajzát tartalmazza.

A férfiatlan nemzedék a mai vezető korosztály, mely negyven és hetven év között van. Thiel szerint ők a XIX. század utolsó képviselői, «a demokraták, a romantikusok, az objektívek, az ironikusok», akik csak «a tudásban hisznek, nem az akaratban». A férfiatlan nemzedék képviselője *Shaw*, aki mint a «common sense», a józan ész képviselője ellensége a romantikának. Ezt jól is teszi Thiel szerint, de ott hibázza el a dolgot, hogy a romantikát összetéveszti az idealizmussal. A kettő alapja azonos ugyan, mindkettő elfordul a valóságtól, de a romantika

álmvilágba, az idealizmus pedig a gondolatok, tervek, eszmék világába menekül. A romantikát támadni szükséges, de az idealizmust támadni a mindennapi laposság vértjében: jellemzi férfiatlan, magasabb törekvésekben szegény korunkat.

E nemzedék másik képviselője *Freud*, kinél különösen két dolgot hibáztat és talál jellemzőnek a korra. Az egyik, hogy a nemi dolgoktól annyira fél, annyira utálatosnak, tehát annyira fontosnak tartja őket; a másik, hogy Freud is egyike azoknak, kik a modern tudományt csak módszerré, technikává süllyeszti le, semmi anyag, rendszer, elmélet nem marad benne.

A harmadik: *Rathenau* a romantikus filozófus-politikus képviselője, akinek szép elméletei vannak, de a gyakorlati életben nem tud eligazodni. Aztán *Stefan George* következik, aki elmenekül a valóságból, de nem az